

# T. Żurowski

---

## II Zjazd Naukowy Konserwatorów Zabytków Archeologicznych

---

Ochrona Zabytków 7/2 (25), 135-136

---

1954

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

z inspekcją archeologiczną wygłosił inż. arch. T. Żurowski. Zaznaczył on na wstępie, że do obowiązków konserwatorów woj. należy opieka nad zabytkami archeologicznymi, a ponieważ nie mają oni do tego odpowiednich kwalifikacji, powołano terenowych inspektorów archeologicznych. Konserwatorzy powinni nawiązać ścisłą współpracę z Muzeami Archeologicznymi i inspektorami terenowymi. Inż. Żurowski precyzuje obowiązki inspektorów archeologicznych i stwierdza, że dotychczasowa opieka stanowisk terenowych jest niewystarczająca z powodu zbyt małej liczby inspektorów. Dużo lepiej przedstawia się natomiast sprawa archeologicznych zabytków ruchomych, które po wydobyciu z ziemi, opisaniu i zaopatrzeniu w metryki przekazywane są do odpowiednich muzeów.

W dyskusji, która się rozwinęła po referacie, podkreślono zbyt mały kontakt pomiędzy inspektorami archeologicznymi a konserwatorami (Dąbrowski, Felchnerowski). Uznano za właściwe, aby zabytki archeologiczne znalezione na danym terenie, przekazywano do muzeum leżącego na terenie tego samego województwa (Dąbrowski, Krieger).

Inż. arch. F. Kanclerz wygłosił referat o zagadnieniu upowszechniania zabytków. Konserwator powinien oddziaływać na społeczeństwo przez: 1) organizowanie wystaw konserwatorskich na terenie każdego województwa, 2) upowszechnianie problemów zabytkowych za pomocą odczytów, prasy i radia, 3) współpracę z placówkami P. T. T. K. oraz Komisjami Opieki nad Zabytkami. Zadaniem Konserwatora jest przede wszystkim zainteresowanie sprawą zabytków miejscowych rad narodowych.

W dyskusji podkreślono wagę tego zagadnienia i zwrócono uwagę na niewykorzystane dotąd możliwości upowszechniania zabytków drogą krótkometrażowych filmów oraz przezroczy, poświęconych tej tematyce, wyświetlanych po świetlicach na wsi i w miastach (Pieńkowska, Dąbrowski). Omówiono dotychczasowe osiągnięcia w tej dziedzinie na terenie poszczególnych województw i określono metody rozszerzenia współpracy z prasą i P.T.T.K. (Biegański, Witkiewicz, Ruszczyńska, Gawarecki, Kanclerz, Felchnerowski, Ciekliński).

Podsumowania wyników narady dokonał prof. J. Zachwatowicz. „Tematyka naszej dyskusji — powiedział prof. Zachwatowicz — była różnorodna tak, jak różnorodna jest i praca konserwatorów. Z dyskusji naszej widać, jak owocne i potrzebne są takie zjazdy. Nigdy kontakt inspekcyjny i wymiana korespondencji nie dadzą takich możliwości do wymiany myśli i poglądów, które wskazują lepsze rozwiązanie wielu interesujących nas problemów, głosy całego terenu dają nam możliwość regulować

i odpowiednio nastawiać różne sprawy...“ Następnie prof. Zachwatowicz omówił wyniki dyskusji nad poszczególnymi referatami. Poruszając zagadnienie upowszechniania zabytków prof. Zachwatowicz zakończył swe przemówienie następująco: „Zgodnie z założeniami IX Plenum pogłębimy i ugruntujemy kulturę narodową przez jak najszersze upowszechnienie zabytków i zagadnień konserwatorskich“.

Red.

## II ZJAZD NAUKOWY KONSERWATORÓW ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Zjazd zorganizował Wydział Zabytków Archeologicznych — Zarządu Ochrony i Konserwacji Zabytków — Min. Kultury i Sztuki w Warszawie w dniach od 22 do 24 marca 1954 r. pod przewodnictwem prof. dr J. Zachwatowicza i prof. dr Wł. Antoniewicza. Pierwszy dzień był poświęcony bieżącym sprawom pracowników Wydziału — inspektorom-rzeczoznawcom zabytków archeologicznych. W dniu tym omówiono sprawę uproszczenia i ujednolicenia dokumentacji do ratowniczych badań archeologicznych w terenie. Pełny skład uczestników narady powitał prof. Zachwatowicz w dniu 23 marca. Prócz pracowników Wydziału i kolegium Zarządu O. K. Z. byli na sali obecni goście z Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk, profesorowie archeologii, dyrektorzy muzeów archeologicznych i przedstawiciele Zarządu Gł. P. T. T. K.

Sprawozdanie za 1953 rok wygłosił naczelnik wydz. inż. T. Żurowski. Akcja ratownicza zabytków archeologicznych odkrywanych coraz to częściej w terenie objęła 500 wyjazdów, w czasie których dokonano poważnych odkryć nowych stanowisk archeologicznych z najstarszej epoki kamiennej — paleolitu 10 obiektów, średniej — mezolitu 4, młodszej epoki kamiennej — neolitu osad 20 i cmentarzysk 3; z okresu brązu osad 44, cmentarzysk 15; z okresu wczesnego żelaza — halsztatu osad 7, cmentarzysk 28; z okresu lateńskiego (400—0 lat przed początkiem naszej ery, osad przemysłowych 5, osad 2, cmentarzysk 3; z okresu wpływów rzymskich (od 0—IV w. n. e.) osad 6, osad przem. 3, cment. 8, a z okresu wczesnośredniowiecznego grodzisk obronnych 37, cmentarzysk 9, osad 17, osad przemysłowych (huty) 4, co stanowi łącznie 187 obiektów. Takiej liczby nowoodkrywanych obiektów w ciągu jednego roku nie zna historia konserwatorstwa. Z tych 72 obiekty badano dłużej aniżeli trzy dni do jednego miesiąca. Dłuższe badania były powierzane innym archeologom. Na obiektach badanych dłużej

urządzone były wystawy popularyzujące zagadnienia archeologii i ochrony zabytków. W tym celu wygłoszono 80 odczytów i pogadanek dla miejscowej ludności. Prócz tego wygłoszono 9 odczytów przez radio i opublikowano w prasie 42 artykuły, wykonano 12 opracowań naukowych do opublikowania w naukowej prasie archeologicznej. Zanotowano rzadki fakt ukarania przez sąd winnych niszczenia obiektów archeologicznych w Wolinie i Lipsko-Polesie. Wydział współpracując z Instytutem Chemii Ogólnej opracował nową metodę konserwacji przedmiotów szklanych znajdujących się w stadium krystalizacji rozpadowej, oraz posunął znacznie naprzód metodę konserwacji drewna i niektórych zabytków o tworzywie organicznym. Zrealizowano w terenie projekt konserwacji neolitycznych szymbów górniczych w Krzemionkach Opatowskich, które zostaną udostępnione dla zwiedzania. Opracowano i wydano kilka Rozporządzeń Ministra K. i Sztuki oraz innych Ministrów w sprawie obowiązku zgłaszania odkryć obiektów archeologicznych w terenie, oraz przygotowano Okólnik Przewodniczącego P.K.P.G. o obowiązku przeprowadzania badań archeologicznych na terenach przeznaczonych na cele inwestycyjne, przed rozpoczęciem budowy — na koszt inwestora.

W wyniku dyskusji obecni uchwalili szereg wniosków w sprawie powiększenia kredytów wydziału na akcję konserwatorską, przydziału motocykli dla inspektorów, powiększenia łamów pism naukowych i popularnych dla sprawozdań z działalności konserwatorskiej oraz opisów odkryć nowych stanowisk archeologicznych, w sprawach organizacyjnych, inwentaryzacji grodzisk, nowelizacji ustawy o opiece nad zabytkami. Następnie wygłoszono kilka referatów. Mgr A. Krauss mówił o ochronie prawnej zabytków archeologicznych w świetle doświadczeń Wydziału Zabytków Archeologicznych. Prof. dr St. Herbst przedstawił rolę Polskiego Tow. Turystyczno-Krajoznawczego w kształtowaniu form społecznej opieki nad zabytkami archeologicznymi. Następne referaty poruszały zagadnienia metody prac ratowniczych w terenie. Mgr. J. Kmieciński przedstawił ref. p. t. „Metody i wyniki archeologicznych prac ratowniczych w Gdańsku na stanowisku Nr 2, w którym przedstawił możliwości współpracy przedsiębiorstwa budowlanego z ekipą archeologiczną. Ref. mgr. Wł. Filipowiaka omawiał „Potrzeby organizacyjne i wyniki archeologicznych prac ratowniczych na Pomorzu Zachodnim na tle inwentaryzacji stanowisk archeologicznych powiatu wolińskiego“. Mgr. J. Gurba mówił o zadaniach ratownictwa zabytków archeologicznych na Lubelszczyźnie w związku z rozwojem inwestycji rolnych i wiel-

kich robót melioracyjno-regulacyjnych oraz kopalnictwa torfowego. Naukowe i organizacyjne rezultaty ratownictwa zabytków archeologicznych w Warszawie oraz w dolinie rzeki Bug omówił Wł. Bernat, który omówił metodę wielkich badań powierzchniowych oraz przedstawił sposób zabezpieczania stanowisk niszczonej przez podmywanie wodą brzegów. Ostatni naukowy referat wygłosił mgr. A. Gałuszka p. t. Perspektywiczne planowanie ratownictwa zabytków archeologicznych w świetle doświadczeń inwentaryzacji piaszkowni śląskich. Miejsca pobierania materiałów takich jak piasek, żwir, glina itp. wykazują obecność bardzo ciekawych stanowisk archeologicznych, np. w Groszowicach odkryto na zwirowni teren hutnictwa starożytnego, zawierający kilkadziesiąt tysięcy dymarek.

Plan prac Wydziału Zabytków Archeologicznych na rok 1954 przedstawił mgr. K. Dąbrowski w oparciu o mapę rozmieszczenia ważniejszych stanowisk badawczych i ratowniczych.

W dyskusji nad referatami obecni w wypowiedziach nad osiągnięciami naukowymi i metodycznymi Wydziału ocenili je b. pozytywnie. Referaty te zostaną opublikowane w pismach naukowych archeologicznych.

*T. Zurowski*

#### PRACE PRZY STUDIACH HISTORYCZNO-URBANISTYCZNYCH DO PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Myśl o potrzebie podbudowania studiami historycznymi prac urbanistycznych prowadzonych w obrębie zabytkowych zespołów miejskich nurtowała wielokrotnie powojenne obrady polskich urbanistów, architektów, konserwatorów i historyków sztuki. Myśl ta szczególnie dobitnie zainicjowała się w czasie Krajowej Narady w sprawie badań nad historią budowy miast polskich, jaka miała miejsce u schyłku r. 1950 w Nieborowie. Referat Generalnego Konserwatora prof. J. Zachwatowicza przyniósł wówczas sformułowanie postulatów badawczych w tym zakresie pod adresem dyscyplin historycznych. Już w okresie poprzedzającym naradę nieborowską zaznaczyły się dorywcze próby opracowywania zagadnień historycznych w związku z potrzebami planu zagospodarowania przestrzennego zabytkowych ośrodków miejskich. Te studia wychodziły czasem od samych projektantów łączących niekiedy wiedzę, czy zamiłowanie historyka z umiejętnościami urbanisty architekta albo były wynikiem inicjatywy niektórych wydziałów budownictwa przy PWRN zle-